

1892-1893: ȘTIRI DIN RÂMNICU SĂRAT ÎN GAZETA SĂTEANULUI

Marius Gabriel NECULAE

1892-1893: NEWS FROM RÂMNICU SARAT IN THE GAZETA SĂTEANULUI

(Abstract)

Gazeta Săteanului was a bi-monthly magazine that appeared in Râmnicu Sărat between 1884 and 1898. In it, we can find interesting information about events, agriculture, climate, urbanism, literature or, simply, facts from these years. In this paper, our intention is to present and complete information about the city and county of Râmnicu Sărat that appears in its pages in the 9th year of publication (February 1892 - January 1893). Some of the news is linked to political and administrative changes, selling of state lands, issue of water supply, statistical data, agriculture, and climate. We can mention that now there are just few copies of it left, issued in the 9th year of appearance.

Cuvinte cheie: publicații românești, *Gazeta Săteanului*, 1892, 1893

Keywords: Romanian publications, *Gazeta Săteanului*, 1892, 1893

După ce am publicat *noutățile din Râmnicu Sărat* din paginile revistei *Gazeta Săteanului – revistă ilustrată pentru toți*, din anii al VI-lea¹ și al VIII-lea² de apariție, ne continuăm demersul cu prezentarea articolelor dedicate Râmnicului Sărat din anul al IX-lea de apariție, numerele 169 – 192, 5 februarie 1892 – 5 februarie 1893. Ca și în anii precedenți, motivația noastră este prezentarea unor informații despre orașul și fostul județ Râmnicu Sărat, în contextul în care au trecut peste 12 decenii de la evenimente. Raritatea acestor numere a fost un alt imbold, volumul colecției *Gazeta Săteanului* din anul IX

¹ Neculae Marius Gabriel, *1889-1890: Știri din Râmnicu Sărat în Gazeta Săteanului*, în *Analele Buzăului*, VI, Buzău, 2014, pp. 122 – 140.

² Idem, *1891-1892: Știri din Râmnicu Sărat în Gazeta Săteanului*, în *Analele Buzăului*, VII, Buzău, 2015, pp. 139 – 160.

de apariție existând în patrimoniul Muzeului Municipal Râmnicu Sărat³. De asemenea, până în prezent, nu am identificat exemplare digitizate din acest an în niciun catalog online. Menționăm că informații despre subiecte din unele numere din acest an – ca și informații generale despre *Gazeta Săteanului* – putem găsi în lucrările lui Alexandru Oproescu⁴.

Perioada de referință a fost marcată pe plan intern de guvernarea conservatoare Lascăr Catargiu, moartea lui Dimitrie Brătianu, căsătoria principelui Ferdinand cu Maria Alexandra Victoria de Saxa-Coburg și Gotha, continuarea punerii în aplicare a legii pentru vânzarea moșiilor statului, amenințarea holerei și o nouă împărțire administrativă.

Despre oraș și județ avem știri în rubricile „Din localitate”, „Din Țară”, „Clima luni” și în diverse articole despre activitățile primăriei, pe care le redăm mai jos, cât mai fidel, în ordinea apariției, majoritatea integral, intervenind cu comentarii, corelări și adăugiri în notele de subsol.

În nr. 1 - 2 (169 – 170), din 5 și 20 februarie 1892, la p. 15, din rubrica „Din localitate” aflăm știri despre alegerile parlamentare, autorizarea unor noi taxe locale, schimbări de subprefecți și starea vremii:

„Alegerile pentru Cameră și Senat s’au făcut la R.-Sărat, în ordinea cea mai perfectă. Nu numai că n’a fost vorbă de ingerinți și scandaluri, dar liniștea cea mai desăvârșită a domnit.

Toți aleșii din R.-Sărat, atât pentru Cameră cât și Senat, s’au ales ca susținători ai programului guvernului, publicat în apelul către alegători, și pe care l-am resumat în numărul trecut. Candidaturile aleșilor, provocate de diferite împrejurări, au fost hotărâte și prepuse de Comitetul electoral.

Iată rezultatul acestor alegeri:

Colegiul I de Cameră. Alegătorii înscriși 247. Votanți 199. Anulate 8. Au obținut D-nii Menelas Germani⁵ 130 și D-r Octaviu Blasianu⁶ 116 cari au fost proclamați aleși. D-nii N. Fleva⁷ obținuse 85 și St. Sihleanu 54⁸.

³ Muzeul Municipal Râmnicu Sărat, Secția istorie, colecția documente, inv. 4 (nr. vechi 3533), 210 file (13 file lipsă sau parțial decupate), 28x19,5 cm, tipărit, legat, cartonat, 428 + VII pp.

⁴ În Oproescu Alexandru, *Presa buzoiană și râmniceană (G – N)*, vol. II, Ed. Porto – Franco, Buzău, 1997, p. 40. Respectiv, *Dicționarul presei buzoiene și râmnicene: 1839 – 1949*, Ed. Alpha MDN, Buzău, 2011, p. 113, apar date doar despre nr. 9 – 10 (5 și 20 iunie 1892) și 23 – 24 (5 și 20 ianuarie 1893), din anul al IX-lea de apariție.

⁵ Menelas Ghermani (1834 – 1899), om politic conservator, cu proprietăți în fostul județ Râmnicu Sărat, ministru de finanțe (1888 – 1889, 1889 – 1891 și 1891 – 1895).

⁶ Octavian Blasian, medic, născut în Ardeal, în 1854, a fost pentru scurtă vreme (1891) primar al Râmnicului.

⁷ Nicolae Fleva (1840 – 1920), om politic liberal, avocat, originar din Râmnicu Sărat, Primar al Capitalei (1884 – 1886), ministru de interne (1895 – 1896) și al agriculturii (1899 – 1900).

Colegiul al 2-lea de Cameră. Alegători înscriși 397. Votați 308. Anulate 9. D-l Ioan Friedmann ales cu 299 voturi. Alt candidat n'a mai fost⁹.

Colegiul al 3-lea de Cameră. Alegători înscriși 986. Votați 638. Anulate 7. A fost ales D-l Ioan Dumitrescu cu 588 voturi. D-l Ioan Dimiu care s'a retras din luptă obținând 47 voturi. Mai depuseseră buletine la Tribunal D-nii C. Paloșan și C. Lupescu, dar și le-au retras la deschiderea biroului electoral¹⁰.

Colegiul I-iu de Senat. Înscriși 140. Votați 113. Au fost aleși D-nii Toma Chircu și Iancu Tătăranu cu câte 61 voturi. D-nii N. Fleva obținuse 55 voturi și D-l Colonel A. Lipoianu 44¹¹.

Colegiul al 2-lea de Senat. Alegători înscriși 140. Voturi exprimate 105. Buletine anulate 2. D-l C. A. Mavrodin ales cu 103 voturi. Alt candidat n'a mai fost¹².

„La alegerile din zilele de 21 și 23 Februarie pentru Consiliul Comunal opozițiunea n'a depus nici uă listă”.

„Monitorul [Oficial] publică decretul prin care, Consiliul județului R.-Sărat e autorizat a percepe încă uă jumătate de zecime pe lângă cele două și jumătate deja existente, de la darea căilor de comunicațiune, foncieră, patentă, dreptul fix, licență, dreptul fix și fonciar asupra proprietăților Statului.

Aceasta în vederea votului Consiliului județului R.-Sărat de la 31 Octombrie 1891”¹³.

„D-l C. N. Tătăranu fost subprefect, s'a numit subprefect al plășei Marginea de Sus, în locul D-lui C. Damian demisionat¹⁴.

La plasa R.-de-sus Plaiul s'a numit D-l G. Silișteanu fost ajutor de judecător de ocol¹⁵.

La plasa M.-de-jos-Orașul D-l Dimitrie B. Serescu fost ajutor de sub-prefect. La plasa Gradiștea-R.-de-jos D-l Bănică Zissu¹⁶, fost sub-prefect, iar ca ajutor de sub-prefect D-l G. Paraschivescu¹⁷ fost ajutor de sub-prefect”.

⁸ Rezultatele alegerilor din 1 februarie 1892, la Colegiul I, au fost publicate în Monitorul oficial nr. 240 din 2/14 februarie 1892, pp. 6428 – 6431.

⁹ Rezultatele alegerilor din 2 februarie 1892, la Colegiul II, au fost publicate în Monitorul oficial nr. 241 din 3/15 februarie 1892, pp. 6458 – 6461.

¹⁰ Rezultatele alegerilor din 3 februarie 1892, la Colegiul III, au fost publicate în Monitorul oficial nr. 242 din 4/16 februarie 1892, pp. 6474 – 6476.

¹¹ Rezultatele alegerilor din 5 februarie 1892, la Colegiul I Senat, au fost publicate în Monitorul oficial nr. 244 din 6/18 februarie 1892, pp. 6524 – 6526.

¹² Rezultatele alegerilor din 6 februarie 1892, la Colegiul II Senat, au fost publicate în Monitorul oficial nr. 245 din 7/19 februarie 1892, pp. 6547 – 6549.

¹³ Decretul nr. 415/12 februarie 1892, Monitorul oficial, nr. 263 din 27 februarie/ 10 martie 1892, p. 7025.

¹⁴ Monitorul oficial nr. 243 din 5/17 februarie 1892, p. 6498, Decretul nr. 190/22 ianuarie 1892.

¹⁵ Ibidem, Decretul nr. 189/22 ianuarie 1892: „În locul d-lui V. Theodoru, demisionat”.

„Timpul e variabil; iarna a fost destul de blândă. Pe la întâia jumătate a lunii Martie se crede că se vor putea începe facerea semănăturilor de primăvară.

Pân'acum semănăturile de toamnă, afară poate de colză¹⁸ pusă târziu, stau bine.

Gerul din noaptea spre 23 Febr. Care urmă imediat timpului primăvăritic și polei nu credem să fi adus stricăciuni grâului și secărei, precum nu credem că va fi stricat miclele alternațiuni de îngheț și desgheț din'ainte cu toate că holdele nu erau acoperite cu zăpadă, de mai multe săptămâni.

Imediat dupe acest ger în ziua de 23 pământul s'a acoperit cu un strat bun de zăpadă care se topește acum de căldură”.

Tot la aceeași rubrică, din nr. 3 – 24 (171 – 172), 5 și 20 martie 1892, p. 47, dominante sunt știrile depre continuarea vânzărilor de moșii ale statului:

„În zilele de 26, 27 și 28 Martie, Comisiunea pentru vânzarea în loturi a moșiei Statului *Crângul Ursului*¹⁹, compusă din D-l Inginer-șef al Ministerului Domeniilor I. Brăescu și C. C. Datculescu, a procedat la cercetarea cererelor din ambele tablouri care erau făcute și, în conformitate cu legea, regulamentul și nouile deslegări ale Ministerului, a vândut cele 105 loturi la 35 săteni din comuna Știubei²⁰, și din vecinătate precum și la 70 locuitori plugari mărginași din R.-Sărat fără pământ, cari – probabil – și vor putea din toamna acestui an a'și ara loturile lor.

Pățimea acestei moșii, sperăm că se va vinde prin licitațiune în'această toamnă”.

„Dupe Paști se va trimite Primăriei Sgârçiți²¹ planul parcelator al moșiei Statului *Bărasca*²² de lângă orașul R.-Sărat. Ori-ce muncitor de pământ, care are dreptul d'a cumpăra loturi, și va putea aduce cererea sa legalizată, în termen de 2 luni de la depunerea planului.

Tot dupe Paști se va vinde în loturi mici moșia Gherghiasa²³. Sunt 404 loturi și 1062 înscrieri din cari 936 d'ale locuitorilor cari n'au de loc pământ”.

„Putem vesti pe cetitorii noștri că moșiile Statului cari au fost vândute în loturi la săteni, deși unele au fost rearendate în total, se vor da de la toamnă în stăpânirea adjudecătorilor de loturi, cari și vor putea face din această toamnă semănături”.

¹⁶ Ibidem, Decretul nr. 241/25 ianuarie 1892: „În locul d-lui D. Pironescu, demisionat”.

¹⁷ Ibidem, Decretul nr. 242/25 ianuarie 1892: „În locul d-lui N. Georgescu, destituit”.

¹⁸ Rapiță.

¹⁹ Sat Fotin, com. Râmnicelu, jud. Buzău.

²⁰ Com. Râmnicelu, jud. Buzău.

²¹ Azi Topliceni, jud. Buzău.

²² Azi *Barasca*, cartier al Municipiului Râmnicu Sărat.

²³ Com. Gherghiasa, jud. Buzău.

„La 3 Mai e convocat Colegiul I electoral din jud. R.-Sărat, spre a îndeplini, prin uă nouă alegere, vacanța declarată de adunarea Deputaților în urma opțiunii D-lui Menelas Germani pentru Col. I de Ilfov”.

În nr. 5 – 6 (173 – 174), 5 și 20 aprilie 1892, din articolul referitor la legea pentru modificarea art. 16 și 36 din legea pentru înstrăinarea bunurilor Statului și răscumpărarea embaticurilor (pp. 74 – 76), aflăm că, în județul Râmnicu Sărat, prețul unui hectar de pământ, din cele ce se vând în loturi mici este: „la câmp, calitatea I – 450 lei, cal. II – 300 lei; la munte calitatea I – 250 lei, cal. II – 150 lei”, prețul terenurilor de cal. III (de calitate inferioară) fiind de 100 de lei hectarul pentru întreaga țară. Prețurile stabilite pentru județul Râmnicu Sărat sunt medii, fiind între cele din jud. Prahova și Ilfov (600 lei, cal. I, la câmp) și Covurlui (250 lei, cal. I, la câmp).

La rubrica „Din localitate”, p. 79 din nr. 5 – 6 (173 – 174), 5 și 20 aprilie 1892, aflăm știri despre precipitații mult așteptate, arendări și vânzări de moșii și date statistice privind populația: „Agricultorii începuseră a fi foarte îngrijorați de întârzierea ploilor. Din norocire în noaptea de 7 spre 8 Aprilie ploaia începu și foloasele ce aduse fură mari pentru semănăturile de toamnă și primăvară, pentru vii și grădini.

Un plugar bătrân privind nenumăratele berzi ce se învârteau d’asupra orașului, în ziua de 8 Aprilie, exclamă: «N’am mai văzut din timpul «belșugului celui mare atâtea berzi, vom avea «an mănos!»

Dee-ne Dumnezeu!”

„Consiliul de Miniștri a aprobat la 30 Martie 1892, arendarea următoarelor Moșii d’ale Statului din jud. R.-Sărat, pe periodul 1893 – 1898: *Amara*²⁴, *Baba – Vișa*²⁵ și *Balta*²⁶ adjudecată supra D-lui A. V. Dimopol cu arendă anuală de lei 29,700. Arendarea s’a făcut fără 1.557 hectare 4,112 m.p. teren vândut în loturi la săteni.

*Bordeasca*²⁷ și *Bordești*²⁸, adjudecată asupra D-lui I. Mihăescu cu arendă anuală de 10,000 lei. Arendarea s’a făcut fără 713 hectare 2,056 m.p. vândute în loturi la săteni.

*Jitia*²⁹ adjudecată asupra D-lui D. Paicu, cu arendă anuală de 6,000 lei”.

„Următoarele moșii d’ale Statului se scot din nou în licitație la 4 Mai 1892, pe un period de 5 ani începător de la 23 Aprilie 1893 – 23 aprilie 1898:

²⁴ Azi sat Amara, com. Balta Albă, jud. Buzău.

²⁵ Cătun situat pe malul stâng al râului Buzău, în fosta comună Căineni, azi com. Vișani, jud. Brăila.

²⁶ Balta Albă, jud. Buzău.

²⁷ Azi sat în com. Tătăranu, jud. Vrancea.

²⁸ Azi com. Bordești, jud. Vrancea.

²⁹ Azi com. Jitia, jud. Vrancea.

*Grădiștea*³⁰, afară de 1,997 parcelate în loturi.

*Salcia*³¹, arară de 1,170 hect. parc în loturi.

*Bărăscii-Domiresci*³², id. 606 id. id.

*Cremenea sau Joița*³³, id. 422 id. id.

*Moșeștii sau Jidenii*³⁴, afară de 1,352 hectare vândute în loturi la săteni.

*Văcenii sau Jirlău*³⁵, afară de 2,470 hect. 1.800 m.p. vândute în loturi la săteni. Arendarea acestei moșii se face numai pentru anul 1893 urmând ca de la 1884 să se întrupeze cu Văceni-Nisipeni.

*Crângul Ursului cu Vatra Schitului-Dedulești*³⁶, afară de 530½ hect. vândute în loturi la săteni”.

În continuare avem date statistice cu o importanță crescută, privind mișcarea populației în județ și oraș în trimestrul I din anul 1890, comparativ cu aceeași perioadă din 1891: „Iată mișcarea populațiunei județului R.-Sărat pe trimestrul Ianuarie 1981 în comparație cu trimestrul corespunzător 1890:

Plasa Grădiștea-R.-de-Jos.

În 1890 căsătoriți 214, născuți 268 și morți 209

1891 » 354 » 333 » 168

Plasa Marginea-de-Jos-Orașu.

În 1890 căsătoriți 268, născuți 337 și morți 168

1891 » 340 » 419 » 238

Plasa Marginea-de-Sus.

În 1890 căsătoriți 166, născuți 219 și morți 231

1891 » 213 » 296 » 165

Plasa Râmnicu-de-Sus.

În 1890 căsătoriți 172, născuți 268 și morți 235

1891 » 266 » 315 » 155

TOTAL

În 1890 căsătoriți 820, născuți 1132, morți 1188

1891 » 1174 » 1363 » 726

Urba Râmnicu-Sărat.

În 1890 căsătoriți 66, născuți 123, morți 158

1891 » 74 » 111 » 78

³⁰ Azi com. Grădiștea, jud. Brăila.

³¹ Moșie și cătun din fosta comună Slobozia - Mihălceni, azi în com. Ciorăști, jud. Vrancea.

³² Azi în com. Topliceni, jud. Buzău.

³³ Zoița, com. Ziduri, jud. Buzău.

³⁴ Azi com. Galbenu, jud. Brăila.

³⁵ Azi com. Jirlău, jud. Brăila.

³⁶ Numele vechi al localității Dedulești, com. Topliceni, jud. Buzău.

Numărul căsătoriilor și născuților israeliți a crescut îndoit în 1891. Lucrul se explică prin faptul că din ce în ce israeliții se adună mai mult în orașul și județul R.-Sărat, venind din diferite localități.”

În nr. 7 – 8 (175 – 176), 5 și 20 mai 1892, la pp. 100 – 102 avem articolul „Ploaia la Râmnicu-Sărat”, scris de colaboratorul *Gazetei*, St. C. Hepites³⁷, în care avem observații asupra precipitațiilor în zonă, pe trei ani (1889 – 1891), observații în acest sens începând a se face la Râmnicu Sărat, de către silvicultorul Luca Fortunatu, de la 15 aprilie 1889. În text sunt prezentate și lămuriri asupra instrumentelor (udometru) și condițiilor de măsurare, cantitățile de apă, în ml, pe luni, fiind cuprinse într-un tabel:

LUNILE	1889	1890	1891	Mijlocii
Ianuarie ³⁸	14.4*	11.8	125.8	50.7
Februarie	11.3*	26.1	1.7	13.0
Martie	43.9*	55.6	22.0	40.5
Aprilie	29.7*	13.4	129.7	57.6
Mai	69.7	114.1	42.5	75.4
Iunie	86.0	120.6	88.2	98.3
Iulie	13.4	54.3	66.0	44.6
August	47.8	7.7	125.1	60.2
Septembrie	90.6	73.9	3.7	56.1
Octobre	14.2	49.7	20.1	28.0
Noembrie	3.9	71.8	36.9	37.5
Decembre	28.1	80.7	34.1	47.7

Din tabel, putem observa că luna cu cele mai multe precipitații a fost aprilie 1891, cu 129,7 mm, iar cea mai secetoasă februarie 1891, cu 1,7 mm. În medie, cea mai secetoasă lună s-a dovedit a fi februarie, cu 13 mm, iar luna cu cele mai multe precipitații a fost iunie cu 98,3 mm.

În continuarea articolului, autorul face comparații, pe aceeași perioadă, între Râmnicu Sărat și București, arătând că la Râmnicu Sărat avem precipitațiile medii ale perioadei de 609,5 mm³⁹, în comparație cu București –

³⁷ Ștefan C. Hepites (1851 – 1922), inginer, meteorolog și fizician român, membru al Academiei Române. Părinte al meteorologiei românești a instalat prima stație meteorologică din România, în 1878, la Brăila.

³⁸ Pentru perioada ianuarie – aprilie 1889, s-au folosit cifrele din lunile corespunzătoare ale anului 1892.

³⁹ În comparație cu timpurile recente, putem spune că precipitațiile anuale din oraș s-au diminuat, având 562,4 mm (2006), conform *Strategiei de dezvoltare Râmnicu Sărat (2007 – 2013)*, p. 4, respectiv 523 mm (2013), 60% căzând în sezonul cald, conform *Strategiei integrate de dezvoltare urbană a Municipiului Râmnicu Sărat, 2014 – 2023*, p. 24, <http://www.primariermsarat.ro/>.

596,2 mm. Urmează alte cifre, cu numărul zilelor de ploaie: 82 în 1889, 95 în 1890 și 69 în 1891, autorul analizând apoi precipitațiile pe luni și perioadele de uscăciune.

La p. 111 avem rubrica „Din localitate”, unde găsim considerații despre asistența medicală, alegerea ca deputat a lui Ștefan Fălcoianu și știri agricole:

„În oraș bântue cu furie frigurile!

Ce e prin sate, toți ne închipuim, căci e știut că p’acolo asistența medicală lipsește mai cu desăvârșire și neîngrijirea condițiilor igienice e mare”.

„În locul vacant de deputat al col. I de R.-Sărat, la 3 Maiu s’ a ales d-l S. Fălcoianu. ‘Și mai pusese candidatura și d-l I. Grădișceanu”.

„Starea semănăturilor din județ e variabilă; în general e bună și ar deveni p’alocurea foarte bună dacă ar ploua mai curând. Ploile din Maiu au fost foarte parțiale și mici. P’alocurea n’ a pouat de loc și, seceta diind de mai mult timp, recoltele suferă mult și în special orzele puse târziu și grânele mai dese, care vor da mai puțin paiu. Furtunile și răceala, precum și seceta le-au uscat multe foi și le-au oprit din creștere. Sunt, însă, câte-va localități unde situațiunea agricolă se anunță bună și iarba prin imășe și finețe nu lipsește, ca pin altele.

La câmp, mai tot porumbul a primit prima prășire. Colza (Rapița cultivată) care scăpase din iarnă a avut mai toate florile mâncate de gândaci.

Prin unele holde grâul e mic de tot și rău pârlit încât numai o ploae imediată poate a’l mai face a da uă mică recoltă. D’asemenea orzele și ovesurile târziu semănate pe lângă că sunt mici de tot și rari dar și îngălbenite.

Porumbul semănat și prășit timpuriu stă bine.

În tot județul se dorește mult ploaea, care de va întârzia va compromite cu totul recolta. Viele sunt bune”.

În nr. 9 – 10 (177 – 178), 5 și 20 iunie 1892, într-un articol de la p. 130 se anunță că logodna moștenitorului tronului României, „A.S.R. Principele Ferdinand cu foarte gingașa A.S.R. Princesa Maria – Alexandra – Victoria d’Edimborurg, a fost primită cu mare bucurie de toți patrioții români”.

În pagina următoare găsim ferparul „marelui patriot Dumitru Brătianu”, mort „la 8 Iunie, în vârstă de 74 ani”, unde se mai amintește că a murit sărac, dar admirat de toți oamenii cinstiți și că *Gazeta Săteanului* va publica biografia ilustrului patriot.

La pp. 142 – 143, avem rubrica „Din localitate”, cu știri despre seceriș, vânzări de moșii către țărani, folosirea barometrului și despre o crimă petrecută în oraș:

„Secerișul în câmpiele județului R.-Sărat a început la 16 Iunie și s’ a întrerupt la 19 Iunie din cauza ploei.

Recolta grâului nu e de frunte. Ea variază după localități, mod de cultură și calitate a pământului. În pământuri tari, de mai bună calitate și cultivate mai bine producțiunea e mai bună deși repartiția ploei a fost egală în aceiași

regiune; d'asemenea vor da recolte mai superioare cele din regiunile unde s'a simțit mai puțin seceta. Treerișul se va putea începe de principalii cultivatori pe la finele lunii Iunie. Grânele a căror semănță n'a fost bine văruiță și sulfată, adică cele mai multe, sunt foarte măluroase și mai toate joase și rari.

Orzoaicele sunt și mai proaste și multe întoarse cu meiu, fiind stricate de «mușiță». Orzele puse timpuriu au resistat mai mult, d'asemenea și ovășurile. Parîngurile și meiturile promet o îmbelșugătoare recoltă precum și porumburile cari au primit și a doua prașilă și multe au înspicat. Fasolea, cartofii și luțernele sunt bune și iarba crește, prin finețe și imașuri, cu vigoare, grație ultimelor ploii. Viele promet mult rod. Rapița a fost mai toată distrusă de ger și apoi de insecte.

Grindina încă n'a lipsit d'ași face trista ei aparițiune. La Bolboaca⁴⁰ a fost mare și deasă și-a pricinuit pagube însemnate.

Acum agricultorii doresc timp uscat și liniștit pentru a recolta cea-ce a scăpat de secetă și insecta *Aphis cerealis* (Mușița), precum și prețuri mai bune”.

Aceste informații completează pe cele din rubrica anterioară, „Sciri diferite agricole” unde sunt publicate rapoartele trimise de prefecti, la Râmnicu Sărat recolta fiind „sub-mijlociu, rapița nimicită. Mălură 20 la 40 la sută”.

„Ministerul Domeniilor a instituit la 16 Iunie comisiunea pentru vânzarea în loturi a moșiei Statului Măndreștii din acest județ. Această Comisiune se compune din d-l C. C. Datculescu și inginerul diriginte al Ministerului I. Brăescu.

S'a mai instituit comisiunea, compusă tot din acești Domni, pentru vânzarea moșiei Salcia”.

„D-l C. Gr. Gheorghiu, substitut de procuror al Trib. Putna, s'a înaintat procuror la R.-Sărat în locul d-lui Scorțeanu numit membru la tribunalul Buzeu”.

„În viitorul număr vom publica mai multe interesante articole. Între acestea va fi și un studiu foarte minuțios asupra *Barometrului în agricultură* și potrivirei lui pentru fiecare localitate din țară. Vom da un tablou foarte complex cu cotele altitudinelor de la nivelul mării a orașelor și principalelor localități din țară, dând și p'a celor mai de căpetenie orașe din Europa.

Aceste cote de înălțimi – pe care nu le avea *absolut nici un vânzător de barometre din București* de cât pentru câte-va orașe mari, le-am adunat după multă căutare și le completează actualmente Directorul Gazetei Săteanului.

Cu aceste cote, datorate mai ales obligenței D-lui Cotescu de la direcțiunea C.F.R. și cu instrucțiile ce vom da, fie-care agricultor 'și va putea potrivi în localitatea sa barometrul său, care 'i va da indicii sigure de prevederea

⁴⁰ Bolboaca, com. Măicănești, jud. Vrancea.

timpului, barometrul încetând d'a mai fi, ca pân'acum în cele mai multe ceasuri, numai un obiect de mobilare a odăilor”.

„Moda asasinatului a venit și la R.-Sărat. De astă dată e un ginere, Grigore Cazacu mecanic, care 'și ucide socrul, Costică Stefan fost slujbaş polițienesc.

Cazacu e încătușat la poliție. Socrul a căzut mort imediat”.

În nr. 11 – 12 (179 – 180), 5 și 20 iulie 1892, la pagina 172 avem portretul principelui Ferdinand și un articol despre viitoarea căsătorie princiară.

La rubrica „Din localitate”, p. 183, avem știri despre mișcări țărănești:

„Unele ziare din București vorbesc de niște răscoale ce ar fi în județul nostru, la moșia Gologanu⁴¹, pe care o ține în arendă d-l Alecu Tătăranu, fost deputat.

Răscoală n'a fost în niciun fel de neînțelegere, care s'a liniștit imediat prin sosirea la fața locului a d-lui I. G. Ciurea, prefect, și locuitorii, recunoscând că erau să comită mari greșeli, dacă urmau înainte, fură lăsați în pace, afară de unul anume Gurguiatu, care e deșus [arestat].

Iată în scurt istoricul:

În ziua de 19 Iulie pasnițul arendașului, anume Dimitriu, ucigând un porc al locuitorului Gurguiatu, acesta, în fruntea mai multor locuitori amenință, fugări și ajunse în arman pe acel păzitor care, fiind în legitimă apărare, spuse lui Gurguiatu să nu se apropie că trage cu pușca. Gurguiatu, de fire bătaș și arțăgos, se apropie de păzitor, care de teama d'a nu fi omorât, descărcă arma la un metru depărtare și lovi pe agresor în piciorul stând (rana n'are nici o greutate). Locuitorii după ce bătură oribil pe Dimitriu, se sfătuiră a da arendașului o «corecțiune serioasă» și se îndrumară către conacul arendașului. Întâlnind pe fratele acestuia, Iorgu Tătăranu, care vroi a opri pe locuitorii d'a bate pe pasnic, 'l fugări, 'l puse în fiare și 'l închise în Primărie, luând cheia tatăl împușcatului.

D-l Tătăranu în fața acestei agresiuni se execută [fugi] spre a evita o mai mare agresiune”.

„La Căiata⁴², comuna Bogza, avu Prefectul iar de lucru pentru a aplană altă neînțelegere.

La Căiata e arendaș un d-n Dimitriadis, care are o droe de greci arțăgoși în serviciul său, și în special Nic. Paraschide administrator. Cu toate vexațiunile ce le făcea acel N. Paraschide, sătenii, răbdători prin natura lor, în ziua de 20 Iulie, au fost atrași la poarta arendașului de strigătele unui locuitor ce se bătea în ogradă de fiul arendașului, un copil de 14 ani, pentru că vita locuitorului intrase în grădina arendașului a cărui garduri erau stricate. Numai

⁴¹ Azi comuna Gologanu, jud. Vrancea. În trecut purta numele de Paraschiveni.

⁴² Azi satele Căiata și Bogza fac parte din comuna Sihlea, jud. Vrancea.

după ce autoritatea comunală, prin ajutorul de Primar, când s'a dus să constate faptul de curiozitate, a intrat și mulțimea care n'a făcut nici o agresiune de cât zicând că trebuie să a li se face o dată dreptate.

În urma constatărei, locuitorii s'au retras foarte liniștiți; diferitele fapte ale lui Nic. Paraschide contra locuitorilor bătuți sunt constatate și înaintate parchetului. În ziua anchetei făcute de Prefect prin consiliile date arendașului și locuitorilor au rămas toți satisfăcuți.

Putem fi siguri că câtă vreme actualul Prefect va continua a face sacrificiul intereselor sale și a ocupa postul de Prefect, unde a avut numai succese, va ști a face dreptate nu numai arendașilor dar și sătenilor și 'i îndemnăm a se adresa lui pentru or-ce nemulțumire, siguri fiind că vor fi repede și drept satisfăcuți. Eșcesele nu pot de cât a aduce rău autorilor lor și omul prevăzător și cu minte fugă de eșces!

În articolul următor C. C. Datculescu roagă redactorii și colaboratorii *Gazetei* să-l substituie la „al IV-lea congres universal al Păcei se va ține de la 22 la 27 August st. n. 1892, la Berna (Svițera)”.

Următorul articol anunță apropierea unui pericol, asupra căruia se va reveni, dându-ne și informații despre starea de igienă a satelor de la sfârșitul sec. XIX:

„Acum când holera se apropie de țara noastră, rugăm pe D-l D-r primar a lua măsuri de urgență ca și prin sate prescripțiunile igienice să fie observate.

Mirosul greu domnește așa de tare în unele, încât ești coprins de mare îngrijire. E momentul când se taie și se usucă în grămezi «tizicul»⁴³, acest puturos combustibil al câmpeanului. Vatra de unde s'a tăiat tizicul, mai ales că s'a mai muiat de ploi un cuib de infecțiune înaintea mai tuturor locuințelor și se scurg în puțuri (fântâni) a căror apă, ce se consumă zilnic de oameni, e tulbure și miroase.

Puțină bună-voință și osteneală a se explica câmpeanului că toate aceste murdării, ce 'i țin copiii în pat mâncați de friguri, pot deveni folositoare dacă s'ar duce imediat pe câmp ca gunoiri și satele vor deveni mai locuibile ca acum”.

Ultimul articol al știrilor din localitate din acest număr este referitor la evocarea lui Dumitru Brătianu: „Domnul G. D. Palladi⁴⁴, ca unul dintre cei ce a iubit mai bine pe Dumitru Brătianu, a fost rugat de Directorul «Gazetei Săteanului» a face biografia ilustrului patriot.

⁴³ Turtă făcută din baligă amestecată cu paie, folosită de țărani drept combustibil sau ca material de construcție.

⁴⁴ George D. Pallade (1857 - 1903), jurist, profesor, ziarist și om politic liberal, ministru de finanțe (1898-1899 și 1901-1902).

D-l Paladi a bine-voit a primi propunerea, dar a cerut o lună pentru a pregăti această lucrare, lucru pe care, negreșit, n' am putut a' l refusa.

Deci vom da atunci reușitul portret al lui Dumitru Brătianu"⁴⁵.

În același număr, la paginile 196 – 197, găsim instrucțiuni contra holerei, „ce trebuiesc urmate de cetățenii care țin la sănătatea și viața lor”, date de către primarul Vasile Cristoforeanu⁴⁶, la 1 Iulie 1892, cu avizul „consiliului de Higienă, dat în ședința de la 30 Iunie; ca mesuri hihienice, bune pentru a preveni răul și desvoltarea lui”. Instrucțiunile, 16 la număr, sunt referitoare la dezinfectare, alimentație, deplasări în afara locuinței și sunt destul de înaintate pentru acele vremuri.

În nr. 13 – 14 (181 – 182), 5 și 20 august 1892, la pagina 214, la rubrica „Sciri diferite agricole”, după un articol în care se specifică că la Slobozia Galbenu (moșia lui C.C. Datculescu) „în fiecare an se aduc, pentru prefacerea semințelor și pentru câmpul de încercare, diferite semințe de la principalii agricultori din străinătate”, găsim un articol cu statistica recoltei din România în 1892, unde județul Râmnicu Sărat apare cu 339500 hectolitri grâu și alac (total, în țară – 21236702), 50700 hectolitri secară total – 1531100), 318800 hectolitri de orz (total – 7320900) și ovăz 7100 hectolitri (din 4096300 produși în România).

La „Din localitate”, p. 215 avem știri despre secetă și problematica igienei satelor, sub amenințarea holerei:

„Căldurile sunt mari și în județul nostru. Porumbul, eșcelent în majoritate, a mai pierdut din cauza lipsei de ploae, de oare-ce știuleții mici a «fraților» n' au rodit și alții vor da boabe cam trase; cei proveniți din pământuri nisipoase și timpurii au început a seculege. Semănături mai deloc nu s' au făcut. Plugarii prevăzători ară d' a curmezișul ogoarele făcute și îndată ce va ploua le vor boroni⁴⁷ și semăna.

Treerișul, afară de meiu care dă uă îmbelșugătoare recoltă de pae și boabe, s' a sfârșit, afară de cel cu caii la unii dintre săteni. Cerealele n' au căutare. Viele vor da puțin rod căci mulți struguri au stat din creșcere sau se usucă de secetă. Se așceptă, cu multă dorință, uă îmbelșugătoare ploae”.

„Din cauza căldurilor mari și a temerei de choleră, care a ajuns până la Odessa și Polonia, deschiderea școalelor s' a amânat până la 1 septembrie. Dacă nu se răcorește și holera trece de Odessa și se întinde în Bucovina, precum și în

⁴⁵ Articolul și portretul vor fi publicate în nr. 15 – 16 (183 – 184), pp. 245 – 247.

⁴⁶ Vasile Cristoforeanu (1859 – 1896), jurist și om politic râmnicean, primar (1892 – 1895), considerat al doilea părinte al orașului pentru opera sa edilitară, tată al interpretei lirice Florica Cristoforeanu.

⁴⁷ Grăpa.

cas că starea sănătății locuitorilor n'ar fi bună, a fi bine a se mai amâna, încă, deschiderea școalelor”.

„În No. trecut am atras atențiunea d-lui D-r. Primar Manea, asupra marei necesități ce se simte, mai ales pe aceste vremuri de holeră, d'a se îndemna sătenii să și ridice și împrășcia la câmp vetrele tizicurilor, ce împestreză aerul și strică apa din puțurile învecinate.

D-l D-r. a ținut semă de cele ce am scris și după ce s'a încredințat prin dânsul că lucrul e ast-fel cum 'l-am descris și că prescripțiunile igienice nu se observă prin sate, a dat circulări Primarilor în sensul dorit de noi.

Nici pân'acum Primarii rurali n'au putut sau n'au voit a se conforma acestor înțelepte povețe.

Întrebând pe mai mulți că de ce nu văd singuri primejdia, ne-au spus că n'au ce face sătenilor cari nu se decid a căra cel puțin gunoaiele rămase după ce au fabricat combustibilul lor numit «tizic»”.

În continuare, gazetarul dă un exemplu prin care atacă anumite persoane, proprietari de moșii și țărani din anumite sate, nefolosind nume reale, pentru „nepăsare, adevărat orientală”. Vine și cu exemplul comunei Filești („Fileșcii de lângă Galați”)⁴⁸, unde capii comunității „Învățător, Preoți. Primar, Notar și cei cu știință de carte”, s-au implicat pentru rezolvarea problemei gunoaielor, cerând ca aceiași lucru să se facă și în satele din județ.

„Domnul Dr. Octaviu Blazian, deputatul colegiului I-iu, a fost numit inspector sanitar. Decretul de numire se va semna zilele acestea de M. S. Regele”.

În paginile 217 – 226 din acest număr, este publicat și articolul promis, despre barometru, scris chiar de directorul C. C. Datculescu, în care găsim prezentarea instrumentului, reglarea și modul de folosire, precum și altitudinile principalelor orașe din Europa și ale gărilor și haltelor din România, Râmnicu Sărat fiind la 141,46 m, Bobocu la 144,01, Zoița la 116,80, Sihlea la 134,30, Buzău la 117, 35 și București 100,47 m⁴⁹.

În nr. 15 – 16 (183 – 184), 5 și 20 septembrie 1892, la pp. 254 – 255, la știrile din localitate, aflăm despre vânzarea altor moșii către săteni, demisia prefectului, o inspecție făcută de ministrul de război și despre secetă și măsuri pentru preîntâmpinarea holerei:

„Restul moșiilor Statului, din jud. R.-Sărat, nevândute la săteni în loturi mici, se vor vinde în 'acest an.

Pe lângă Malcazoaia, Bărăști-Domirești și Buda, Comisiunea va vinde la 16 Septembrie moșia Gradișcea, la 25 Septembrie moșia Salcia, la 29 Septembrie moșia Mândrești.

⁴⁸ Azi cartier al municipiului Galați.

⁴⁹ Desigur, aceste măsurători nu sunt tocmai exacte și nu corespund cu cele din zilele noastre.

D-l Datculescu a fost delegat pentru moșiele Salcia și Mândrești”.

„D-l I. G. Ciurea, fost consilier la curte, fost senator, prefect și unul din bunii mari agricultori din județ, și a dat, pentru a treia oară, demisiunea din postul de Prefect al jud. R.-Sărat, care demisiune, după insistența pusă, D-l Prim Ministru i a fost primită de astă dată.

E primul Prefect pe care l a avut jud. R.-Sărat care să lase, prin retragerea sa, mai multe regrete sincere.

D-l Ciurea, prin cinstea, corectitudinea și capacitatea sa, știuse a deveni stimat și iubit de toți oamenii de bine.

Ne asociem la cele scrise în această privință de confrății noștri de la ziarul *București* cari, regretând retragerea aceasta a D-lui Ciurea, doresc Statului a l mai avea în funcțiune. Aceasta pentru cinstirea ce introdusese în administrațiune și pentru activitatea sa ețcepțională.

Pân'acum nu s'a numit alt Prefect, și D-l Rotta, Directorul Prefecturei, e autorizat a i ține locul”.

„Royer-Collard⁵⁰ zicea relativ la epidemia din 1832: «Cel mai bun povățuitor sanitar e holera». Lucrul e adevărat și holera, pe lângă victimile ce face, are bunul d'a îmbunătăți instituțiunile de poliție sanitară și igienă privată. Aceasta grație *fricei*, acest puternic mobil al acțiunelor omenești, vorba lui Montesquieu⁵¹: «Adversitatea e muma noastră», sau vorba românului «Or-ce piedică e spre bine».

Ast-fel, în orașul R.-Sărat (care d'almintrelea e destul de sănătos prin altitudinea sa de 141 m. 46 c. m, prin învecinătatea cu munții și apa sărată, prin așezarea locuințelor în depărtare unele de altele și înconjurate cu grădini), se iau mari precauțiuni igienice în vederea sosirei holerei; stropit desinfectat, curățat, construiți de spitaturi de holerici și ținerea pretutindeni a unei curățenii exemplare”.

„Seceta a continuat a bântui județul nostru și agricultorii sunt foarte îngrijați pentru semănăturile de toamnă, cari, negreșit, nici unele n'au răsărit, din puținele ce s'au făcut.

Porumbul se culege și dă o bună recoltă. În curând se vor culege și viele, ce vor da o cățătime⁵² nu prea mare de vin.

Noaptea a început a se răcori destul de simțitor. Drumurile sunt așa pline de praf că roțile merg aproape ca în zăpadă.

Trebue o ploaie foarte îmbelșugătoare”.

„În ziua de 10 Septembre, D-l Inspector sanitar, Doctorul Gavrilescu, făcând, în vederea cholerei, inspecțiunea serviciilor sanitare din orașul R.-Sărat

⁵⁰ Pierre Paul Royer-Collard (1763 – 1845), filosof și om de stat francez.

⁵¹ Charles de Secondat, baron de Montesquieu (1698 – 1755), iluminist francez.

⁵² Cantitate.

și modul cum Primăria aplică măsurilor de ferire, a rămas foarte mulțumit de activitatea desfășurată de D-l Primar Vasile Cristoforeanu și ajutorul său D-l G. Adriano, pentru apărarea orașului de epidemii.

În deosebi, în felicitările ce a adresat în public Primarului, i'a mulțumit pentru iuțea cu care aproape s'a gătit spitalul ce va servi, întâmplător, cholericii; d' asemenea D-l inspector a lăudat zelul demn de imitat, de pune Primarul de R.-Sărat pentru salubritatea orașului”.

„Sesiunea Curței cu jurați, din jud. R.-Sărat, a început azi 15 Septembrie, presidată de D-l Consilier de curte Scarlat Popescu. Sunt 6 procese în total, din cari 3 se vor judeca în lipsă. Curtea se va închide Vineri”.

„În ziua de 14 Septembrie, d-l General Lahovari⁵³, Ministrul de Resbel, reîntorcându-se din inspecția trupelor armatei din Moldova, s'a oprit și la Râmnicu – Sărat.

La gară a fost întâmpinat de d-l D. Rotta locțiitor de Prefect, d-l Colonel Iatropulo comandantul garnizoanei, și de celelalte autorități locale.

De la gară a trecut mai întâi în tabăra trupelor concentrate la a căror inspecțiune a rămas satisfăcut, atât din punctul de vedere al esercițiului militar, cât și de starea sanitară.

La urmă a vizitat terenurile propuse de comuna de reședință spre a se destina unul pentru construirea casarmelor teritoriale.

Cu trenul accelerat de la 3 ore noaptea D-l General Lahovari a plecat la Buzău”.

În nr. 17 – 18 (185 – 186), 5 și 20 octombrie 1892, pp. 284 – 285 avem un articol numit „Baracele – spitaluri de cholerici”, cu prezentarea acestora și a unor măsuri profilactice contra holerei, în care este menționat că „Primăria de R.-Sărat a fost cea d' întâi care a gătit mai repede asemenea spital și Râmnicenii au văzut și ei ce vra să zică udatul și măturatul stradelor și alte măsuri igienice”.

La pp. 288 – 289 avem un articol despre „Escesele de la Grădiștea”, unde, „la 16 Septembrie, sătenii din Grădișce, județul R.-Sărat, au făcut mare greșală, de care se căesc și mult se vor căi, fiind tot ei păgubașii”. Începuse, cum am aflat din nr. 15 – 16, vânzarea moșiei Grădiștea – Custura, de către inginerul de la Ministerul Domeniilor, I. Brăescu și delegatul, Menelas Chircu. Sătenii i-au maltratată pe cei doi „și în special pe pomojnic⁵⁴ cu care a început întâi bătaia”. Aflăm că au „intervenit parchetul, armata; s'au făcut arestări, și comisiunea 'și-a continuat și sfârșit lucrarea”, fiind 11 arestați. Articolul

⁵³ Jacob N. Lahovari (1846 – 1907), general român, ministru de război (1891 – 1894; 1899 – 1901) și de externe (1904 – 1907). O biografie a acestuia o avem în nr. 23 – 24 (191 – 192) din „Gazeta Săteanului”, pp. 398 – 400.

⁵⁴ Funcționarul care conducea plasa.

continuă cu îndemnuri pentru țărani de a se feri de excese și de a se adresa justiției, mai ales că cei din comisie nu au făcut decât a aplica instrucțiunile date de ministrul domeniilor⁵⁵. Articolul mai specifică că „bătaia mai crâncenă, apoi, a fost între locuitorii din Grădișcea și din celelalte comuni cari, mai prevăzători, au voit a se opune acestor sălbătecii”.

În acest număr avem și numeroase informații la rubrica „Din localitate”, pp. 289 – 290, despre vânzări de moșii, cutremurul din 2/14 octombrie 1892, vreme, numirea noului prefect și a subprefecților, deschiderea unei farmacii la Plainești, inaugurarea școlii de fete și modernizarea tipografiei revistei:

„Nesfârșindu-se la 25 Septembrie operațiunile de vânzare a moșiei Bărășcii și de oare-ce în acea comisiune figura d-l Inginer Cr. Berceanu, s'a amânat vânzarea în loturi a moșiei Salcia”.

„La ziua fixată, de 29 Septembrie, comisiunea, compusă din d-l Inginer diriginte al Ministerului Domeniilor I. Brăescu și C.C. Datculescu, a vîndut în loturi Moșia Măndreșcii – Muntenii, de lângă Focșani. Cele 31 de loturi din care se compunea această moșie s-au vîndut astfel: 17 săteni din Măndrești cari s'au constatat de comisiune că n'au de fel pămînt și înșuesc toate condițiunile cerute de lege și regulament. Au cumpărat fără a trage la sorți 17 loturi. Celelalte 14 loturi s-au dat prin tragere la sorți la 14 săteni din diferite comuni din jud. R.-Sărat și mahalagii⁵⁶.

Liniștea cea mai perfectă a domnit. Și cum prin prejurimi nu mai sunt moșii d'a Statului de vîndut, comisiunea a îndemnat pe sătenii doritori d'a cumpăra loturi, a se muta în jud. Brăila și Ialomița, unde sunt întinse domenii d'a Statului și unde Ministerul Domeniilor va construi sate cu case țărănești model și puțuri artesiane, făcând și împăduriri. Sătenii, însă, au răspuns că preferă a muri săraci decât a se muta din localitatea lor.

Sperăm că, grație îndemnurilor repetate și a înlesnirilor ce li se vor face, încetul cu încetul se vor decide a merge în avele județe puțin populate, spre a duce și dâșii o viață mai ușoară, de cum o duc azi, cu grelele învoieli de prin acele regiuni unde mare parte din moșiile Statului s'au vîndut, fără chibzuință, în alte timpuri, cu prețuri derisorii pe la capitaliști și favoriți d'ai zilei, astfel că mii de cereri se fac pe crâmpete de resturi de rari moșii scăpate, ca prin minune, nevândute în totalitate⁵⁷”.

⁵⁵ Ministrul Agriculturii și Domeniilor, Petre P. Carp (1837 – 1919), modificase instrucțiunile cu privire la vânzarea moșiilor statului, date de predecesorul său, Grigore Păucescu (1842 – 1897).

⁵⁶ Orășeni de la periferie.

⁵⁷ Pentru o imagine mai clară asupra situației țărănimii, asupra cauzelor mișcărilor țărănești și a situației pământurilor din județul Râmnicu Sărat în această perioadă, se poate consulta: Ana Dicu, *Mișcări și frământări țărănești în județul Râmnicu Sărat în perioada 1878 – 1900*, în *Mousaios*, IV, partea a 2-a, Buzău, 1994, pp. 117 – 137 și Gheorghe Platon, *Relații*

„În dimineața zilei de 2 Octombrie, s'a simțit un puternic cutremur de pământ, care a ținut aproape un minut⁵⁸”.

„Ploaia din noaptea de 29 spre 30 septembrie a fost parțială în județul nostru. Pre când prin regiunile dintre Focșani și R.-Sărat, ploaia a fost astfel de îmbelșugătoare încât a doua-zi nici nu se putea ara; de la Râmnic până la Ziduri a plouat mai puțin și d'aci înainte nici praful nu s'a muiat bine”.

În continuare aflăm că „În urma îmbelșugătoarelor ploi ce am avut în prima jumătate a lunii Octombrie” va urma un an bogat, cerealele și vinul urmând „a nu avea nici o căutare”, datorită recoltei bogate.

„În locul D-lui I. G. Ciurea demisionat, s'a numit prefect al județului R.-Sărat, d-l Colonel Mihail Capșa”.

Cum era normal, s-au schimbat și subprefecții: „Iată numele noilor subprefecți a nouelor plăși din jud. R.-Sărat:

D-l Căpitan Coengipol la pl. Marg. De sus.

» Bănică Zisu id. Râmn. De sus.

» D. Serescu id. Marg. De jos.

» M. I. Costandache id. Grădiștea.

» I. Cristoforiuanu id. Orașului.

Pentru plaiul Râmnicu, nu e desemnat încă candidatul”.

Aflăm și că ”Personalul prefecturei se menține cel actual și anume:

D-nii: D. Rotta, Director; V. Petrescu, cap de birou; Gh. Theodorescu, arhivar; P. Zăgănescu și C. Dimitrescu, coșiști”.

„Cu autorisarea Direcțiunii Consiliului Sanitar superior din țară, d-l Vladimir Linde, activul farmacist din R.-Sărat, a deschis în comuna Plaginești (Cucu)⁵⁹, o farmacie, prevăzută cu toate medicamentele necesare și accesorii.

Ideia e eșelentă și noi dorim să vedem asemenea farmacii pe la toate reședințele plășilor, căci mult vor contribui pentru buna sănătate a populațiunii rurale”.

„La 26 Octombrie s'a inaugurat Școala «Vernescu» din orașul R.-Sărat⁶⁰.

Localul e foarte frumos și a început a servi pentru Școala de fete No. 1”.

În continuare aflăm că „Domnul Lt.-Colonel Mihail Drăghicescu din Galați a scos la iveală o interesantă lucrare [...] «Note pentru a servi la istoricul

agrare. Mișcări sociale, în *Istoria românilor*, Vol. VII, Tom II, Ed. Enciclopedică, București, 2003, pp. 83 – 103.

⁵⁸ Cutremurul apare listat în catalogul *BIGSEES*, cu epicentrul la Dulovo (Bulgaria), la ora 4:54 și o magnitudine de 6 Mw, cf. <https://incdfp.maps.arcgis.com>.

⁵⁹ Azi comuna Dumbrăveni, jud. Vrancea.

⁶⁰ Actuala Școală nr. 2 „Gheorghe Vernescu” din Râmnicu Sărat. Localul, cu patru săli de clasă, a fost construit de Gh. Vernescu și donat orașului prin actul comemorativ din 26 octombrie 1892, cf. Valeriu Nicolescu, *Un colț de Țară Românească – Județul Slam Râmnic*, vol. IV, Ed. Editgraph, Buzău, 2011, pp. 248 – 250.

principalelor puncte *pe Dunăre*, de la gura Tisei până la Mare, și *pe coastele Mării*, de la Varna la Odesa», cu 140 de planșe tipărite în atelierile tipografiei „*Gazeta Săteanului*” carte care se dorește a fi „pe mesele fie-cărui român”⁶¹.

În paragraful următor, redactorul se plânge că „Numărul ciorilor cari aduc, în acest an, mari stricăciuni, e foarte însemnat”, ca și găștele sălbatice, de altfel.

Urmează apoi două știri interesante despre cartografie: „Domnul inginer Chr. Panaitescu, inginerul șef al jud. R.-Sărat”, lucrează la o hartă a județului și va fi tipărită „pe noua mașină ce așceptăm din Paris pentru ilustrațiuni culorate «*Noua Minervă automatică*»”.

În continuare, sunt rugați inginerii care doresc a lucra hărți ale județelor, să le trimită, pentru tipărire gratuită, în schimbul autorizației de a fi publicate întâi în „*Gazeta Săteanului*”. Tot de aici aflăm că publicația avea un tiraj de 2700 de exemplare.

La pagina 300 din acest număr avem două articole ale lui Ștefan Hepites. Primul, „Cutremurul de la 2/14 octombrie”, ne dă de știre că „cutremurul de Vineri s'a simțit în toate părțile țării” și că „stricăciuni au fost cauzate în mai multe localități”. Din al doilea articol, „Clima lunei Setembrie 1892 st. n.” aflăm că „în resumat luna Septembre a fost călduroasă, senină și secetoasă”, iar „în R.-Sărat n'a plouat de loc în cursul lunei”.

În nr. 19 – 20 (187 – 188), 5 și 20 noiembrie 1892, la pp. 327 – 328, avem „Clima lunei Octombrie 1892 st. n.”, din care aflăm că „la Râmnicu – Sărat au fost patru zile cu ploae abundentă. În total au adunat 84 de milimetri ceea ce face 84 de litruri pe metru pătrat din 8400 de hectolitri pe hectar” și că „brumă groasă am avut în ultimele zile ale lunei”.

La pagina 331, la rubrica „Din Țară”, aflăm că: „Ofițer recrutor pentru jud. R.-Sărat e d-l Colonel Theodor Iatropol, comandantul reg. de R.-Sărat No.9.” și că „Operațiunile consiliului de revizie se vor face, cu începere de la 1 Decembre viitor, după următorul itinerariu:

La 1, 2, 3 și 4 Decemb. pentru tinerii din plaiul R.-Sărat, în localul subpref. Dumitrești.

La 7, 8 și 9 Dec. id. pl. M.-de-sus id. Plainești.

La 11, 12 și 13 Dec. id. pl. Orașul id. Cotești.

La 16, 16 și 17 id. pl. M.-de-jos id. Măicănești.

La 19, 20 și 21 id. pl. Grădiștea id. B.-Albă.

La 28, 29 și 30 id. orașul R.-Sărat, în localul prefecturii R.-Sărat.

La 2, 3 și 4 Ianuarie 1893, id. pl. Râm.-de-jos, în localul pref. R.-Sărat.

La 8, 9 și 10 Ianuarie, id. pl. Râm.-de-sus, în localul pref. R.-Sărat.

⁶¹ Tipo-Litografia G. Bălășescu, Galați, 1892, 152 pp.

Comisiunea e compusă din d-nii Colonel M. Capșa, Colonel Iatropol, delegatul consiliului județean, d-l I. Mihăescu și d-l Dr. Dimitrescu”.

La rubrica „Din localitate”, p. 231, aflăm că:

„Zăpada 'și a făcut prima ei aparițiune în orașul nostru în noaptea spre 5 Noembrie, dar repede s'a topit prin căldura de a doua-zi. La munte în'acea noapte, a căzut ninsoare destul de mare.

La 9 Noembrie zăpada a acoperit binișor câmpiile.

Uă moină subție muie acest strat de zăpadă și gerul ce urmă găsi holdele nu prea bine adăpostite. Azi 20 și eri 19 Noembre a fost moină”.

„Iată lista complectă a sub-prefecților și ajutorilor de sub-prefecți a noilor plăși din județul R.-Sărat⁶²:

Sub-prefecți: d-nii: N. Constandache la plasa Grădișcea, D. Serescu pl. Marginea-de-Jos, N. Coengiopol căpitan în demisie pl. Marginea-de-Sus, I. Negel locotenent în demisie pl. Râmnicu, Bănică Zisi pl. Râmnicu-de Jos, Gr. Zilișteanu pl. Râmnicu-de-Sus, I. Cristoforeanu pl. orașu.

Ajutori de sub-prefecți: d-nii: Pavel Zisu la plasa Grădișcea, N. G. Verulescu pl. Marginea-de-Jos, Leonida Pandelescu pl. Marginea-de-Sus, Anton Pariano pl. Orașul, Scarlat Dumitrescu pl. Râmnicu-de-Jos, G. Paraschivescu pl. Râmnicu-de-Sus, Al. Georgescu, plaiul Râmnicu”.

„Domnul Căpitan George Theodosescu, fost sub-prefect și polițai, a fost numit polițai al urbei R.-Sărat”.

„În ziua de 9 Noembre, a înfăcișarei procesului preveniților din procesul eșceselor de la Grădișcea, Tribunalul 'și a declinat competența judecării acestui proces, ca fiind de resortul Curței cu jurați”.

La sfârșit avem și o părere despre calitatea vinului: „Vinicultorii noștri cred că calitatea vinului din acest an va fi superioară”, dar și o picanterie, care ne arată concepțiile acelei vremi, oglindită în regulamentele militare: „Domnul Locotenent C. Negel din regimentul de R.-Sărat, e trecut în poziție de reformă⁶³ prin raportul No. 20.194, publicat în «Monitorul oficial» de la 11 Noembre.

⁶² În acest număr, la pp. 339 – 347, avem publicată *Legea pentru organizarea autorităților administrative exterioare, dependente de ministerul de interne și fixarea circumscriptiunilor administrative* (Legea nr. 3319/1892), respectiv lista subprefecților din țară (numiți la 1 noiembrie 1892) și anexa, conform art. 4 din lege, cu *Indicarea circumscriptiunilor cu denomiatiunile și reședințele plășilor din Jud. R. Sărat*. Din aceasta aflăm că în România erau 31 de județe și 227 plăși, din care șapte în județul Râmnicu Sărat: Grădiștea, cu reședința la Grădiștea de Sus (13 comune, 31 de sate), Marginea de Jos, cu reședința la Măicănești (12 comune, 30 sate), Marginea de Sus, cu reședința la Plainești (13 comune, 36 sate), Orașul, cu reședința la Cotești (14 comune, 32 sate), Râmnicu, cu reședința la Dumitrești (8 comune, 43 sate), Râmnicu de Jos, cu reședința la Bălăceanu (12 comune, 19 sate) și Râmnicu de Sus, cu reședința la Sgârçiți (14 comune, inclusiv orașul - 45 așezări).

⁶³ În rezervă.

Vina d-lui Negel (actual sub-prefect în județul nostru) e că s'a căsătorit cu o d-șoară profesoară din R.-Sărat care n'are alt defect decât «lipsa de zestre cerută de regulamentul căsătoriilor militare»⁶⁴.

În nr. 21 – 22 (189 – 190), 5 și 20 decembrie 1892, la p. 363, la rubrica „Din localitate”, aflăm că:

„Timpul a început a se înăspri iarăși din ziua de 12 Decembre. A nins puțin și viscolit”.

„D'abea după ninsoarea căzută în noaptea de 14 și ziua de 15 Dec. holdele din jud. R.-Sărat s'au acoperit cu zăpadă îndestulătoare. Inutil de spus că bucuria e mare printre agricultori”.

„D-l Dr. Dobreanu din R.-Sărat, a cărui recunoaștere de cetățean român fusese votată de mai mult timp în Senat, 'și a căpătat și în cameră această formalitate, cu unanimitate afară de un vot”.

„Suntem pozitiv informați că, în primăvara viitoare, se va începe construirea unei gări noi pentru oraș, la extremitatea Bulevardului ce trece pe lângă Tribunal; pentru aceasta s'a și trecut în bugetul drumurilor de fier o sumă însemnată.

Oare actuala gară n'ar fi eșcelentă pentru a servi de local unei școli de agricultură⁶⁵?”

„La 24 ianuarie, se va face alegerea de un deputat la Colegiu I-ii de R.-Sărat, loc rămas vacant prin numirea d-lui D-r Blasian ca inspector sanitar”.

La pp. 367 – 368, în articolul „D'ale Primăriei R.-Sărat”, semnat „Reporter”, aflăm lucruri interesante despre demersurile privind luminarea orașului cu energie electrică, pavarea străzilor, problema apei, a curățeniei, prețul pâinii și o grevă a brutarilor:

„Cu încetarea lucrărilor din cauza iernei, administrația orașului nostru nu a încetat de a se ocupa mereu de urgentele îmbunătățiri de care se simte atâta nevoie.

În cestiunea iluminatului, atât de păcătos cu vechiul sistem și cu vechiul antreprenor, pe de o parte s'a resiliat contractul, așa că deocamdată se iluminează în regie, atât de bine pe cât se poate obține cu petrolul; pe de altă parte, Primarul s'a pus în relațiuni cu Societatea Scukert din Nürnberg, pentru *iluminatul electric*, și în această privință, putem încunoșciința cu multă plăcere pe orășeni că tratativele sunt ca și terminate, așa că, aprobându-se concesiunea

⁶⁴ Potrivit *Regulamentului privind căsătoriile militarilor* (Monitorul oficial, nr. 239 din 31 octombrie 1870), viitoarele soții ale ofițerilor inferiori trebuiau să aibă un venit de 300 de galbeni. Mai multe pe acest subiect în: Mihaela Cristina Verzea, *Reglementări legislative privind căsătoria ofițerilor în perioada 1870 – 1936*, în *Muzeul Național*, XV, 2003, pp. 253 – 259.

⁶⁵ Într-adevăr, în 1903 – 1904 a fost înființată Școala Inferioară de Agricultură „Spiru C. Haret”, căreia i s-a atribuit localul fostei gări, cf. Valeriu Nicolescu, *op. cit.*, p. 326.

cu iluminarea electrică de Consiliu și Cameră, peste un an vom avea orașul iluminat ca ziua și ca un oraș occidental⁶⁶.

În privința pavagiului, iarăși putem anunța că Consiliul Comunal a dat un vot autorisând pe Primar să termine tratativele începute cu societatea Saint-Raphaël din Marsilia, pentru pavarea cu piatră cubică a 20.000 metri pătrați de strade, - adică aproape tot centrul orașului.

În ceace privește *apa*, chestiunea cea mai capitală pentru acest oraș, - încă putem da știri îmbucurătoare lectorilor noștri.

Printr'o indiscrețiune, ce credem că nu va supăra pe Primarul nostru, am citit la tipografia «Gazetei Săteanului» *Darea de seamă asupra lucrărilor de captarea apelor* un volum de vr'o sută pagine, în care d. V. Cristoforiano, Primarul, arată în ce mod s-au făcut lucrările și cheltuielile pentru captare, până la centimă, precum și rezultatele obținute ca debit de apă.

Prin cetirea acelei Dări de seamă, basată pe calcule și cifre, ne-am convins că deja orașul s'a asigurat de apa necesară pentru timpurile cele mai secetoase și, că, afară de aceasta, după terminarea completă a captării, orașul va avea o supra abundență de aliment esențial al vieții⁶⁷.

În privința curățirii orașului, mai ales în vederea cholerei de care tot vom fi amenințați, după cât se asigură, cu venirea primăverii, suntem informați că Primarul a elaborat nisce regulamente și a hotărât înființarea unor servicii sistematice pentru zilnica curățire a stradelor publice și curților particulare, pe care le va supune aprobării Consiliului Comunal.

În luna trecută, Consiliul Comunal, în urma unui cișniu⁶⁸ făcut, a redus prețul ridicat al pâinei la acela de 20 bani chilo pâine neagră și 25 pâinea albă.

În urma acestei reduceri, brutarii noștri s'au pus în grevă.

Grație energiei Primarului, însă, care de la 28 Noembre și până la 5 Decembre a adus pâinea din București de la manutanța militară, brutarii au trebuit să cedeze, astfel că de la 6 Decembre au început iar scoaterea pâinei pe prețurile fixate de Consiliu.

⁶⁶ După 1860, s-a trecut în Râmnicu Sărat, la iluminatul pe lămpi cu gaz, la 17 februarie 1892 fiind organizată o licitație pentru darea în antepriză a iluminatului pe trei ani (la care se face referire în articol), câștigată de I. O. Saftea (pentru 22680 lei pe an, 630 de felinare), care avusese și în trecut serviciul iluminatului și întreținerea felinarelor. Cu privire la introducerea iluminatului electric, s-au făcut demersuri și în 1901, iar abia în 1906 a fost întocmit proiectul de către inginerul K. Vasilescu, cf. Valeriu Nicolescu, *Un colț de Țară Românească – Județul Slam Râmnic*, vol. V, Ed. Editgraph, Buzău, 2013, pp. 161 – 162.

⁶⁷ Cum se poate vedea și în alte numere ale *Gazetei Săteanului* (anul VI), Râmnicul a avut multă vreme probleme cu alimentarea cu apă. Și în timpul primariatului lui Vasile Cristoforeanu s-au făcut demersuri și s-au contractat credite pentru realizarea lucrărilor, revizia și repararea conductelor și a cișmelelor, fiind captate izvoare din zona Răducești.

⁶⁸ Investigare pentru aflarea prețului pe piață a unui anumit lucru.

Aceasta este a doua grevă a brutarilor în timp de un an, motivată tot de scăderea prețului, și ambele s'au putut pune în practică din cauza slăbiciunii Regulamentului pentru fabricarea pâinei.

Din această cauză, aflăm că Primarul a elaborat un nou Regulament complet din toate punctele de vedere, pe care'l va supune aprobării Consiliului în prima ședință".

Din articolul lui Ștefan Hepites, „Clima lunii Noembrie 1892 st. n.”, p. 368, știm că: „La Râmnicu-Sărat s'a strâns în 8 zile apă din ploae sau din zăpadă. În ziua de 22 a căzut un strat de 13 cm. de zăpadă. La finele lunii, solul era acoperit cu un strat de 8 cm. de zăpadă”.

Ultimul număr din anul IX, nr. 23 – 24 (191 – 192) din 5 și 20 ianuarie 1893, începe cu o relatare asupra sosirii în țară a principilor moștenitori „o zi de sărbătoare pentru toți bunii români”, urmând apoi programul sărbătorilor și o ilustrație color cu principesa Maria.

Rubrica „Din localitate”, p. 403, începe cu știri referitoare la vreme:

„Zăpada căzută în'ajun și în sărbătorile Crăciunului, cu tot viscolul mare ce a fost, a adus multă bucurie agricultorilor [...] viscolul și gerul a nămețit – ca și în alte județe – multe oi și alte vite, din care unele au pierit, precum și câțiva ciobani. Comunicația – ca și pe căile ferate – a fost mai multe zile întreruptă.

Ploaia din'aintea Crăciunului, care topise mai tot primul strat de zăpadă s'a schimbat repede, în județul nostru în zăpadă; [...] Numai dacă moina de astăzi 21 Ianuarie nu ne-ar aduce ploae mare pentru a topi zăpada, pe care dorim s'o avem continuu până nu vom mai avea temere de îngheț”.

„Starea sănătăței în orașul R.-Sărat e bună. Nu există nici o epidemie”.

„Lucrată în grabă charta județului R.-Sărat, ce dăm în'acest număr cu noul plâși, și căi de comunicație, n'am putut a o tipări în mai multe culori”, știrile din oraș încheindu-se cu promisiuni pentru viitoarele numere: „Reservăm mai multe surprize plăcute abonaților noștri. Gazeta Săteanului va fi îmbunătățită în toate privințele”.

La p. 427, din articolul lui Ștefan Hepites „Clima lunii Decembrie 1892 st. n.” aflăm „ca și Noembrie, Decembrie a fost mai rece decât temperatura sa normală”, iar „la Râmnicul-Sărat au fost două zile de ploae și patru de ninsoare. S'a adunat în aceste 6 zile, o cantitate de 51,4 milimetri de apă. Solul a fost acoperit cu zăpadă timp de 25 de zile”.

În concluzie, cu prezentarea paginilor revistei „Gazeta Săteanului” din anul IX de apariție, introducem în circuitul istoriografic informații despre schimbările petrecute în orașul și județul Râmnicu Sărat pe plan politic și administrativ, problema agrară (inclusiv despre condițiile în care se făcea agricultura în județ, folosirea îngrășămintelor, a pesticidelor, producția agricolă, conflicte, vânzări de moșii și arendări), grație colaborării cu Ștefan

Hepites, aflăm despre clima din această perioadă, informațiile despre modernizarea orașului – unele venite chiar de la edili – fiind și ele de maximă importanță.

ANUL AL IX-LEA.

5 și 20 APRILIE 1892.

No. 5 și 6 (173, 174).

GAZETA SĂTĂNULUI

DEVIATA
ILUSTRATA PENTRU TOTI.
ALFABETIC

LUNARIA
ANNUA. L. BIENNIS.

ANEMONE
CORONARIA FL. SIMPLEX MIXTE VAR.

A se vedea explicația la pag. 70

Abonamentul 10 lei pe an; iar pentru preoții și învățătorii din jud. R.-Sarat 5 lei pe an.

A se adresa tot ce privește Redacția și Administrația: C. C. DATULESCU, Directorul proprietar și fondator al «Gazetei Sătănului», R.-Sarat.

GAZETA SĂTEANULUI

REVISTĂ ILUSTRATĂ PENTRU TOȚI

Anul al IX^{lea}, 5 și 20 Ianuarie 1893. N° 23 & 24 (191, 192.)

R.-SARAT. ABONAMENTUL 10 LEI PE AN.

A. S. R. PRINCESA MARIA DE ROMÂNIA

Imprimat pe „Minerva” Tipografiei „Gazetei Săteanului”. R.-Sarat.
Gravuri, Clîșeuri, Caractere și Mașini din casa S. Berthier & Durey, Paris, 46, rue de Rennes.

DIN LOCALITATE.

Rubrica *Din localitate*, nr. 19 - 20, an IX

Zăpada 'și a făcut prima ei apariție în orașul nostru în noaptea spre 5 Noembrie, dar repede s'a topit prin căldura de a doua-zi. La munte în'aceia noapte, a cădūt ninsore destul de mare.

La 9 Noembrie zăpada a acoperit binisor câmpiele.

Ua moiaă subție muiaă acest strat de zăpadă și gerul ce urmă găsi holdele nu prea bine adăpostite. Ađi 20 și eri 19 Noembrie a fost moiaă.

Ată lista completă a sub-prefecților și ajutorilor de sub-prefecți a noilor plăși din județul R.-Sarat :

Sub-prefecți : d-nii : N. Constandache la plasa Gradișcea, D. Sorescu pl. Marginea-de-Jos, N. Coengopol căpitan în demisie pl. Marginea-de-Sus, I. Negel locotenent în demisie pl. Râmnicu, Baniță Zisu pl. Râmnicu-de Jos, Gr. Zilișteanu pl. Râmnicu-de-Sus, I. Cristoforeanu pl. orașu.

Ajutori de sub-prefecți : d-nii : Pavel Zisu la plasa Gradișcea, N. G. Verulescu pl. Marginea-de-Jos, Leonida Pandelescu pl. Marginea-de-Sus, Anton Pariano pl. Orașul, Scarlat Dumitrescu pl. Râmnicu-de-Jos, G. Paraschivescu pl. Râmnicu-de-Sus, Al. Georgescu, plaiul-Râmnicu.

Domnul Căpitan George Theodosescu, fost sub-prefect și polițai, a fost numit polițai al urbei R.-Sarat.

In ziua de 9 Noembrie, a înfăcișării procesului preveniților din procesul eșecelor de la Gradișcea, Tribunalul și a declinat competența judecării acestui proces, ca fiind de resortul Curței cu jurați.

Viniculatorii noștri cred că calitatea vinului din acest an, va fi superioară.

Domnul Locotenent C. Negel din regimentul de R.-Sarat, e trecut în poziție de reformă prin raportul No. 20,194, publicat în «Monitorul oficial» de la 11 Noembrie.

Vina d-lui Negel (actual sub-prefect în județul nostru) e că s'a căsătorit cu o d-șoră profesoră din R-Sarat, care n'are alt defect de căt «lipsa de zestrea cerută de regulamentul căsătorielor militare».

X.

Fragment dintr-o conducta de alimentare cu apa din timpul primariatului lui Vasile Cristoforeanu (1892-1895)